

מורה וחבר

דינה תירוש

החוג להוראת מדעים אוניברסיטת תל אביב

לעתים רחוקות פוגש אדם בענק המשפיע בצורה משמעותית על חייו המקצועיים התמזל מזלי וזכיתי..

בשנת 1976 בסמסטר ב, צורף למערכת הקורסים של בית הספר לחינוך קורס חדש היבטים פסיכולוגיים בהוראת מתמטיקה ומדעים לקורס סמסטריאלי זה, אשר התווסף לתכנית הלימודים ללא תכנון מוקדם, נרשמו שישה תלמידים המרצה, פרופ' פישביין, הגיע לשיעור הראשון לבוש בחליפה ועניבה והרצה בעברית מתובלת באנגלית, בצרפתית ואף ביידיש הוא דיבר על ניגודים בחשיבה המתמטית על אינדוקטיביות ועל דדוקטיביות, על חופש ויצירתיות ועל קפדנות וריגרוזיות, ובעיקר על פורמליות ועל אינטואיטיביות בסיום ההרצאה הראשונה כולנו מחאנו כפיים - העולה החדש התגלה כאיש אשכולות ובקיא בתחומים רבים המכיר היטב את המציאות היום-יומית בכיתות התיאוריות שלימד היו חדשניות, לא מוכרות, אך ישימות מאוד, והתחושה הייתה של התרוממות רוח, של למידה אחרת

פרופ' פישביין נרתם, מיד עם הגיעו לישראל, לפעילות אקדמית מקיפה באוניברסיטה כפרופ' מן המניין הראשון בבית ספר לחינוך הוא דאג במסירות רבה לקידום אנשי הסגל בבית הספר לחינוך וליצירת קבוצה מוגדרת שעיסוקה בהוראת המדעים והמתמטיקה פרופ' אפרים פישביין הרחיב מיד את פעילותו הבינלאומית בנושא פסיכולוגיה של הוראת מתמטיקה. הוא המשיך בהקמת ה-PME, האגודה הבינלאומית לפסיכולוגיה של הוראת המתמטיקה, וכיהן כנשיאה הראשון. עיקר עיסוקו היה בחקירת אופי החשיבה האינטואיטיבית ובניסיון לעמוד על הקשרים בין מרכיבי החשיבה האינטואיטיבית לבין מרכיבי החשיבה הפורמלית

בשנת 1977 ניתן הקורס 'היבטים פסיכולוגיים בהוראת מתמטיקה ומדעים' לראשונה כקורס שנתי, בגרסה מורחבת הוצגו בקורס מחקרים שונים בהוראת

מתמטיקה ובהוראת מדעים ואחת ההרצאות הוקדשה להצגת מחקריו של פיאוזה על המושג 'אינסופי'. בסיום ההרצאה התעניינתי באפשרות להתמקד, בעבודת ה-M.A., בחשיבה אינטואיטיבית על האינסוף בהנחייתו פרופ' פישביין היה נרגש מאוד והבהיר שתמיד חלם שיהיו לו תלמידים ישראלים הוא הביע חשש באמרו. 'את התלמידה הראשונה שלי בישראל ואת לוקחת סיכון כיוון שאינני מכיר את המערכת ואינני יודע עברית'

מאז העמיד פרופ' פישביין עשרות תלמידי MA ומספר רב של תלמידי דוקטור אותם הנחה במקצועיות ובמסירות רבה הוא שמר על קשרים עם רבים מתלמידיו והתעניין בפעילותם ההוראתית והאקדמית

לי הייתה זכות מיוחדת לעבוד עם פרופ' פישביין במשך 22 שנים עבודה לצדו של חוקר בעל יכולות אינטלקטואליות נדירות, אינטואיציות מפליאות, התמדה בלתי נלאית ומסירות רבה, אין ספק שהיא מלמדת ומפרה יותר מכול, אפיינה את פרופ' פישביין סקרנות אינטלקטואלית ורצון לדעת ולהעמיק הוא הציב שאלות, חקר ודרש ללא הרף בנסותו להבין את התופעות, לעמוד על הגורמים האפשריים ועל המשמעות ההוראתיות בערוב ימיו עשה מאמצים לפיתוח דרכים להנחלת המידע המחקרי שהצטבר בהוראת מתמטיקה למורים בישראל ולשפר את איכות ההוראה

בחודשים האחרונים, הוזמן פרופ' פישביין על-ידי הוצאת הספרים Laurence Erlbaum, לכתוב ספר על אינטואיציות, סכמות, ומודלים בחשיבה מתמטית ומדעית בהזמנה כתוב בין היתר 'פרופ' פישביין הוא חוקר ידוע ומצוין המביא עמו לכתובת הספר ידע רב, חשיבה טובה וממצאי מחקר מעניינים הוא נמנה על קומץ החוקרים הטובים ביותר בתחום, ויש הסבורים שהוא הטוב ביותר'

ספר זה לא יראה אור, לצערנו עם פטירתו של פרופ' אפרים פישביין איבדה קהיליית החינוך המתמטי את אחד מבכירי בניה.

אני, שאיבדתי חבר יקר ומורה דגול, יחד עם עשרות תלמידיו, נפעל כדי שהמצטרפים לקהיליית החינוך המתמטי יכירו את כתביו ויישמו את רעיונותיו בעבודתם